

Рибалко І.В., Данченко О.Б., Бєлова О.І.

ЧДТУ, м. Черкаси

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ

СЛАБКА ФОРМАЛІЗАЦІЯ АРТ-ПРОЄКТІВ ЯК ДЖЕРЕЛО РИЗИКІВ

Все частіше можна спостерігати застосування проєктного підходу вітчизняними керівниками для проведення культурних та мистецьких заходів. Така тенденція є цілком обґрунтованою. По-перше, економічна складова. Адже мистецтво – це не тільки потреба людини в естетичному задоволенні, сприяння її духовному розвитку або відображення своїх думок, свого внутрішнього світу через творчість. Культурні та творчі заходи, твори мистецтва – це арт-ринок, який вже у багатьох країнах світу став потужним напрямом національної економіки. На жаль, Україна в цьому питанні займає далеко не перші позиції і наш арт-ринок знаходиться поки що на етапі становлення. По-друге, творчі заходи – слабо формалізована сфера, де здебільшого неможливо на початку чітко визначити всі вимоги до результату. Це є джерелом ризиків. І саме проєктний підхід, на відміну від традиційного менеджменту, дає змогу на гнучке планування, враховуючі фактор відсутності формалізації вимог до результату, що і підвищує відсоток успішно реалізованих творчих заходів.

Планування ризиків – є одним із важливих етапів проєктного підходу. Він дозволяє передбачити всі можливі ситуації, які можуть стати на заваді успіху проєкту. Саме тому цій темі приділяється значна увага з боку науковців. Наприклад, в роботах Вітлінського В.В., Грабового П. Г., Данченко О.Б. [1], описані як сучасні підходи до управління ризиками, так і адаптації цих ризиків до умов в Україні.

Кожна сфера має свою специфіку і свої джерела ризиків, що виключає варіант створення єдиної універсальної системи управління ризиками. Творча

сфера не є винятком і навіть, навпаки, має одне суттєве уточнення, що значно ускладнює задачу ефективного управління ризиками арт-проектів. Зважаючи на те, що застосовувати проектний підхід для реалізації творчих заходів, або арт-проектів, все ж таки в нашій країні стали відносно не так давно, тема ризик-менеджменту саме для арт-проектів також залишається з багатьма невідомими [2]. Вона потребує детального та глибокого аналізу. Використання зарубіжного досвіду має бути виваженим та адаптованим під менталітет і реалії нашої країни.

В роботах [3-5] автором вже були розглянуті такі джерела ризиків, як специфічні відмінності арт-проектів, психологічні особливості команди арт-проекту та можливість використання розподілених проектів у творчій сфері. Вони склали 3 загальні групи джерел ризиків. Відсутність чітких вимог до продукту арт-проекту, або слабка формалізованість більшості арт-проектів, можна віднести до специфічних відмінностей таких проектів. Після визначення групи джерела ризику слід детально описати сам ризик та визначити параметри арт-проекту, на які буде негативний вплив. Все це важливо для менеджерів арт-проектів у подальшій роботі з розробки плану заходів по запобіганню ризику.

Тож, відсутність конкретики у вимогах до продукту арт-проекту може виражатися:

- у приблизному періоді проведення арт-проекту в термін від місяця до двох-трьох місяців без чітко визначеної дати з боку замовника;
- у відсутності детального опису параметрів продукту арт-проекту з боку замовника.

Аналізуючи наслідки та визначаючи параметри проекту, на які неодмінно матиме вплив відсутність чіткої формалізації вимог до продукту арт-проекту, можемо зробити наступні заключення.

Відсутність чітко визначеної дати може вплинути на не вірно розрахований час для виконання окремих робіт проекту, що неодмінно

відобразиться і на якості проєкту. Але слід зазначити, що в багатьох сферах проєкти можуть мати термін закінчення, а не чітко визначену дату. Для арт-проєктів кінцевою датою є безпосередньо проведення самого заходу. Тож, чим більший термін зазначено для проведення заходу, тим більша вірогідність помилок у розрахунку часу на виконання. Якщо дата проведення заходу буде призначена на початок визначеного терміну, роботи по підготовці заходу можуть бути не виконані у повній мірі. Скорочення часу на їх виконання може вплинути на якість. Якщо ж дата проведення заходу буде призначена на кінець визначеного терміну, «запас» часу дає спокусу для менеджера арт-проєкту зробити все ідеально. Враховуючи інші джерела ризиків, як то психологічні аспекти творчих особистостей [3], прагнення до ідеалу може призвести до затягування виконання задачі митцем, для якого поняття «ідеалу» буде своє особисте і відмінне від «ідеалу» проєктного менеджера. Будь-яке нагадування про термін і намагання прискорити роботу митця може призвести до низки наслідків від особистого незадоволення виконавця своєю роботою до відмови виконувати її або, навіть, її знищення. Крім цього, прагнення створити неперевершений шедевр може вплинути на перевищення бюджету проєкту. Адже митець буде вимагати певних матеріалів, без яких робота, з об'єктивних та суб'єктивних причин не стане шедевром.

Відсутність детального опису параметрів продукту арт-проєкту може призвести до невідповідності отриманого результату очікуванням деяких стейкхолдерів. В даному випадку, прояв «творчого» підходу до реалізації арт-проєкту з боку проєктного менеджера, може вплинути як на час проєкту, так і на його якість і вартість. Також невизначеність у вимогах ускладнить роботу менеджера арт-проєкту в плані неможливості використати шаблони або попередній досвід у реалізації типових арт-проєктах. Не маючи чіткої уяви про результат, менеджер залишається «сам на сам» у вирішенні питань планування робіт, підбору команди проєкту, визначення фактичного бюджету проєкту.

Тож, виходячи з вищеподаного аналізу, можемо побачити, що слабка формалізованість арт-проєкту – це відсутність інформації з боку замовника, отримання якої не залежить від компетентності менеджера арт-проєкту. Це джерело ризиків, що матимуть наслідки, які негативно вплинуть на всі 3 параметри успішності проєкту: його час, вартість та якість. А при врахуванні ризиків з інших джерел, які накладаються один на одного, маємо ситуацію, де менеджеру арт-проєкту знадобиться ретельно продумувати план заходів, що зможуть або запобігти певним ризикам, або мінімізувати їх негативний вплив на арт-проєкт і попри все зробити його успішним.

Список використаних джерел:

1. Данченко О. Б. Класифікація ризиків в проєктах. *Вост.-Европ. журн. передових технологій*. 2012. № 1/12 (55). С. 26–28.
2. Бас Д. В. Аналіз ризиків арт-проєктів. *Науково-технічний збірник. Управління розвитком складних систем*. Київ : КНУБА, 2017. № 29. С. 16-24
3. Рибалко І.В., Чаюн Н.С., Белова О.І. Психологічні аспекти творчої особистості та їх вплив на виконання арт-проєкту. *Науково-технічний збірник. Управління розвитком складних систем*. Київ : КНУБА, 2020. № 44. С. 34-42.
4. Рибалко І.В., Данченко О.Б., Заруцький С.О., Белова О.І. Огляд та класифікація особливостей арт-проєктів як факторів ризику. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Стратегічне управління, управління портфелями, програмами та проєктами = Bulletin of the National Technical University "KhPI". Series: Strategic management, portfolio, program and project management*. Харків : НТУ «ХПІ», 2021. № 1 (3). С. 16-23.
5. Рибалко І.В. Трансформаційні процеси управління командами арт-проєктів як джерело виникнення ризиків. *Освіта та наука: трансформація, відповідальність, академічна свобода*: Наукова

конференція. 5 березня 2021 р. Київ : ВНЗ "Університет економіки та права "КРОК", 2021. URL : <https://conf.krok.edu.ua/ONTR/ESTR/paper/view/384>